

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

נח

(חלק טו שיחה ה)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת נח, ל' תשרי — ו' מרחשון, ה'תשפ"ד (א)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2023

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

נח ה

— האָט דער וואָרט נאָך אַ ענין (אָפֿ־טייטש) די באַדייטונג פֿון „חרון (אף)“. וואָס פֿאַר אַ שייכות האָט דער ענין פֿון חרון אף צו דעם פֿסוק? איז רש"י מפרש, אַז ביז אברם'ען איז געווען חרון אף של מקום.

עס איז אָבער ניט פֿאַרשטאַנדיק: רש"י'ס טייטש פֿונעם וואָרט בחון („חרון אף“) מוז דאָך מתאים זיין צום תוכן פֿון דעם פֿסוק — און אין פֿסוק רעדט זיך ניט וועגן אברם'ען, נאָר וועגן תרח'ן: „וימת תרח בחרן“ — טאָ פֿאַרוואָס זאָגט רש"י „עד אברם חרון אף“, ער האָט לכאורה געדאַרפט פֿאַרבינדען דעם ענין פֿון „חרון אף“ מיט תרח'ן?⁴

ב. איז דער ביאור אין דעם: וויבאַלד דער פֿסוק זאָגט „וימת תרח בחרן“, איז אויב מען זאָל לערנען אַז דער „חרון אף“ של מקום איז געווען אויף תרח'ן, וואָלט מען דאָך געמוזט זאָגען אַז דער „חרון אף“ אויף אים איז געווען ביז צו זיין מיתה.⁴ אָבער אַזוי קען מען ניט לערנען, ווייל, לויט רש"י'ס שיטה⁵ האָט תרח תשובה געטאָן אַ ליינגען זמן פֿאַר זיין טויט.⁶

(4) כבר"ק כאַן: כי בחרן אף האיל המיתו.
(5) לך טו, טו. (וראה רד"ק: ויש דרש אחר שעשה תשובה כו). וכ"מ פשוטו של מקרא כאן — ע"פ רש"י (יא, כח) המאורע באור כשדים ולאח"ז נאמר ויקח תרח גר ויצאו אתם מאור כשדים — שהוא ע"ד פרש"י לפני זה (י, יא) במן הארץ והיא יצא גו.
(6) ראה פרש"י לך שם שבזמן ברית בין הבתרים (כבר) עשה תרח תשובה (ולא שנתבשר

א. ביים סוף פֿון דער סדרה שטעלט זיך רש"י אויפֿן וואָרט „בחרן“, און איז מפרש: „הנו"ן הפוכה² לומר לך עד אברם חרון אף של מקום (בעולם³)“.

דער פשוט'ער פֿשט פֿון דעם איז (ניט אַז די נו"ן הפוכה מיינט „עד אברם חרון אף של מקום“ — וואָרום וואָס פֿאַר אַ שייכות האָט דער ענין צו אַ נו"ן הפוכה — נאָר) אַז די נו"ן הפוכה קומט צו מרמז זיין, אַז אויסער דעם פשוט'ן טייטש פֿון בחרן — אין דער שטאַט חרן

(1) יש מפרשים (מנחת שי. מושב זקנים) דלא קאי על נו"ן חרו, כ"א שיש נו"ן הפוכה לאחרי תיבת „חרן“. אבל ממ"ש רש"י „הנו"ן הפוכה“ — בה"א הידיעה — מוכרח שכוונתו להנו"ן שבתיבת חרן (וכמ"ש בס' זכרון (להר"א בקראט הלוי), מהר"ק, ועוד בכונת רש"י). וראה פרש"י בהעלותך (י, לה) שכשהוא לאחרי התיבה אומר „מלאחריו“.

(2) ראה מנחת שי שאינה „הפוכה“ ממש, עיי"ש, ולפי' אחד — שהיא כפופה (ולא פשוטה) — אבל בפרש"י אא"פ לפרש כן, וכפי שדובר כמ"פ, שרש"י כתב פירושו (גם) בשביל בן ה' למקרא ולכן מובן שצ"ל בלשון ברור, וגם בנדו"ד: „הפוכה“ — פירושו כפשוטו, השינוי הוא רק זה שנהפכה.

והנה לכאורה עדיין אינו ברור כיון שבזה גופא אפ"ל ב' אופנים: א) מימין לשמאל — שהי"ד שבראשה של הנו"ן פשוטה הוא על צד ימין (ע"ד מ"ש במחזור ויטרי — בסופו); ב) מלמעלה למטה — הי"ד הוא בתחתיתו של הקו

ואינו, כי לרש"י הפוכה פ"י פשוט — מלמעלה למטה, ועד כדי כך שמספיק כתבו „הפוכה“ — ראה פרש"י וירא (יט, כה). ושם מתרץ זה שלא נאמר „כל הערים“ והחידוש הוא שבסלע אחד יושבות.

אבל „הנו"ן הפוכה“, שהיא של תיבת „חרן“ (כבערה הקודמת), היא נו"ן טופית כד"נה, פשוטה. וראה לקמן ט"ז.

(3) כ"ה בכמה דפוסים. וראה לקמן הערה 7.

„וימת תרח בחרן” – דער חרון אף האָט דאָך ניט צו טאָן מיט תרח באַזונדער; ובפרט אַז ער האָט דאָך תשובה געטאָן קודם מיתתו?

אויף דעם זאָגט רש"י „עד אברם כו'": דאָס האָט אַ שייכות צו „אברם” – צום פטוק גלייך נאָך דער נוי"ן הפוכה – „ויאמר ה' אל אברם לך לך” ד.ה. מיט דער נוי"ן הפוכה אין דעם וואָרט „בחרן” איז די תורה מרמז, אַז ביז אברם'ען איז געווען חרון אף של מקום, און מיט „אַנקומען” פון אברם, וואָס התחיל להאיר* – ער האָט באַלויכטן דעם עולם מיט ג-טלעכקייט, ווי עס שטייט „ויקרא שם בשם הוי' א-ל עולם” – האָט זיך אָפגעטאָן דער חרון אף פון עולם.

ג. מען דאַרף נאָך אָבער פאַרשטיין: אמת טאָקע, אַז נאָכען וואָרט בחרן קומט באַלד דער פטוק „ויאמר ה' אל אברם גו'” – עס איז אָבער פאַרט שווער צו לערנען אַז די נוי"ן הפוכה פון בחרן זאָל זיך באַציען צו אַ ווייטערדיקען פטוקי*?

איז דער ביאור אין דעם: אַ נוי"ן פשוטה איז אַן אות (סופית) וואָס אונטערשטרייכט אַ סוף און ענדע (פון וואָרט) און אין די אותיות סופיות גופא האָט עס דעם אויסזען פון אַ קו ארוך וואָס טיילט פאַנגאָנדער צוויי צדדים, און אין אַן אופן פון הפסק

דעריבער מוז רש"י לערנען, אַז דער חרון אף של מקום, וואָס איז מרומז אין דעם פטוק, איז ניט אין שייכות מיט תרח, נאָר עס מיינט דעם אויבערשטנס „חרון אף” וואָס איז געווען אין וועלט בכלל*.

דערביי ווערט אָבער די שאלה: אויב אַזוי, וואָס פאַר אַ צוזאַמענהאַנג האָט דער „חרון אף” אין עולם מיטן פטוק

אברם עד"ז כבישמעאל שם*) והברית ה' בהיות תרח בן קם שנים (רש"י בא יב, מ).

ומה שפירש"י בד"ה „וימת תרח בחרן” – „שלא יהא הדבר מפורסם לכל ויאמרו לא קיים אברהם כבוד אביו . . . שהרשעים אף בחייהם קרויים מתים כו'”, היינו שאז ה' רשע* – והרי לפי פרש"י הנ"ל כבר עשה תשובה לפני*, כשהי' אברהם בן שבעים שנה; ולאידך: ע"פ פרש"י שנתח עשה תשובה למה נצטווה אברהם, „לך לך גו' מבית אביך”?

וי"ל בהקדים התמי': כיון שנתח עשה תשובה: (1) למה נתעכב (תרח) בחרן? (2) למה לא נזרק (ע"י נמרוד) לכבשן כמו הרן? ועכצ"ל – שהי' תשובתו בחשאי [נעד"ז בנוגע לאשור וכו' (ראה הערה הקודמת)].

ועפ"ז גם יומתק ל' רש"י „שלא יהא הדבר מפורסם לכל ויאמרו וכו'”.

ויש להאריך בכהנ"ל. וראה לקו"ש ח"ה ע' 307 ואילך בכ"ז באו"א.

(7) בפרט להגירסא (ראה לעיל הערה 3) „חרון כו' בעולם”.

אבל גם אם לא גרסינן תיבת „בעולם” – צ"ל שכוונת רש"י היא שה„חרון אף של מקום” לא הי' על תרח, כ"א על הדור בכללותו, כיון שלא העתיק רש"י בתחילת הדיבור תיבת „תרח” (רק „בחרן”).

(8) שמו"ר פט"ו, כו. וראה ב"ר פ"ב, ג.
(9) וירא כא, לג. וראה ג"כ פרש"י יב, ה. ולהעיר מבפרשתנו יא, כט: שכתת את צלמיו.
(10) גם את"ל (כנ"ל הערה 1) דפירוש „גו'” הפוכה הוא שישנו נוי"ן לאחרי תיבת „בחרן”, אינו מובן – שהרי נוי"ן זה מרמז דהפירוש של „חרן” הוא מל' חרון אף.
(11) ראה פרש"י (ב, ד) שלמדים מצורת האותיות.

(*) וי"ל שיתדור של רש"י לפרש כן (ולחלק בין תרח וישמעאל) הוא מהנאמר כאן ויצאו אתם מאור כשדים, וכבהנרה הקודמת.

(**) אם גרסינן „ועוד” (כברמב"ן) לכא' רק לפי פ"י השני הי' רשע. אבל מפשטות ל' רש"י „ועוד” שהרשעים" ואלא כ' „ועל שהי' רשע כו'” משמע שפי' השני לא פליג על פ"י הא' „הי' רשע, אלא רק בהטעם למה קראו הכתוב מות.

געווען ביזן תקופה פון פ' לך – דעם צד השלישי, אז דעמאלט האָט אויפגעהערט דער „חרון אף“.

וויבאלד רש"י איז מפרש דעם וואָרט „בחרן“, האָט ער לכאורה געדאַרפט זאָגען (ווי לויט דעם ערשטן אופן) אז דער חרון אף האָט געדויערט ביזן סיום התקופה פון פ' נח – פאַרוואָס זאָגט רש"י „עד אברם כו“, וואו די הדגשה איז אויפן אויפהער (ביטול) פונעם „חרון אף“?

אין אמת'ן אָבער איז עס קיין קשיא ניט: די (תקופה פון) פ' נח שליטט זיך מיטן „וימת תרח בחרן“ – וואָס מיתתו של תרח (ווי רש"י איז מפרש מיט איין דיבור פריער) איז געווען מער ווי זעכציק יאָר נאָך דעם ווי אברם איז געקומען אין ארץ כנען – ובכן קען דאָך רש"י ניט זאָגען, אז ביז מיתת תרח האָט זיך געצויגען דער חרון אף של מקום אין עולם, וואָרום ווען אברם איז געקומען און דעם עולם באַלויכטן (ווייניגסטענס – זעכציק יאָר פאַר מיתת תרח) איז שוין נפסק געוואָרען דער חרון אף.

דעריבער איז רש"י מדייק „עד אברם כו“ – דערמיט אונטערשטרייכט ער אַז דער הפסק פון דעם נו"ן, פון דעם חרון אף, הגם ער איז מרומז בסיום הפרשה, איז ער אָבער ניט פאַרבונדן מיטן זמן פון „וימת תרח“, נאָר מיטן כללות'דיקן זמן פון סיום התקופה פון „עד אברם“ פאַר אברם'ן; אין די עשרה דורות – דער אָנהויב תקופה פון אברם'ען.

ה. עס פאָדערט זיך אָבער ביאור: צו וואָס דאַרף די תורה בכלל (שטעלן אַ נו"ן הפוכה און) דערציילן אַז במשך די עשרה דורות ביז אברם'ען איז

גמור. וואָרום אין אַ נו"ן פשוטה¹² איז דאָך ניטאָ קיין איבערהאַק (ווי ס'איז, למשל, דאָ אין אַ קו"ף, צווישן דעם רי"ש מיטן קו) דורך וועלכע מען זאָל קענען דורכגיין פון איין זייט צום צווייטן.

און פון דעם וואָס די תורה האָט אויסגעקליבען משנה זיין דוקא דעם נו"ן פון „בחרן“ בכדי צו ווייזן אויף חרון אף,

און נאָכמער – נאָר דעם נו"ן, האָטש לכאורה האָט מען געדאַרפט משנה זיין דעם גאַנצען וואָרט – וואָס איז דער וואָרט חרון (ובפרט אַז ער שטייט בכ"מ בתורה¹³ חסר ווא"ו),

איז אַ רא"י אַז גלייכצייטיק ווערט דערין מרומז אַז דער חרון אף ווערט נפסק ביים סוף פון דער פרשה¹⁴. און דעריבער לערנט רש"י „עד אברם חרון אף כו“, ביז אברם'ען איז געווען חרון אף און ער איז דאָ נפסק געוואָרן.

ד. מען קען נאָך אָבער אַלץ פרעגן: הגם אַז די נו"ן איז מרמז אויף אַ הפסק צווישן צוויי צדדים – ובענינו: צווישן סיום פ' נח און התחלת פ' לך – עס זיינען דאָך אָבער פאַראַן צוויי אופנים ווי אַזוי אַרויס צו ברענגען דעם הפסק: (א) אַז דער „חרון אף“ איז געווען ביזן סיום התקופה פון פ' נח – דער צד חיובי, אַז דער „חרון אף“ האָט געדויערט ביז דעמאלט; (ב) אַז דער „חרון אף“ איז

12) ואף ש"כ"ה גם באותיות הסופיות „ך“, „ה“, „ץ“ – הרי באותיות הנ"ל יש ציור נוסף על הקו, שזה מורה שיש בהן עוד תוכן בהוספה להתוכן של „הפסק“; משא"כ באות נו"ן פשוטה שאינה רק קו ארוך, היינו שזהו כל תוכנה.

13) בשלח טו, ז. ועוד.

14) וראה ברש"י כת"י: לומר לך עד כאן עד

אברם כו'.

אָדער (ע"ד הפשט): עס איז פאַר-
שטאַנדיק בשכל אַז אדם הראשון יצור
כפיו פון דעם אויבערשטן דאַרף זיין
דער מאריך ימים ביותר (ווען ניט דער
חטא עץ הדעת) און וואָס אַ דור ווייטער
פון עס איז, בכלל, שוואַכער און געענ-
טער צו אריכות ימים פון אונזערע
דורות.

1. הגם אַז בפירוש, אין דרך הפשט
איז דאָ רש"י ניט מבאר אַ טעם,
פאַרוואָס די עשרה (עשרים) דורות
האַבן מאריך ימים געווען, איז ער
דאָס אָבער מרמז על פי דרך הסוד
שבתורה; און ווי גערעדט שוין פיל
מאָל, אַז אין פירוש רש"י איז פאַרבאָ-
האַלטן „ינה של תורה“¹⁹ (פנימיות
התורה).

רז"ל זאָגט²⁰ אַז די כ"ו דורות פאַר מתן
תורה היו ניוזנין בחסדו של הקב"ה. איז
עס מבואר אין חסידות²¹, אַז אַט די
דורות זיינען געשפייזט געוואָרן דורך
דער מדריגה פון חסד שלמעלה מהשתל-
שלות, וואָס דאָרטן איז „אם חטאת גו'
ורבו פשעריך מה תעשה לו אם צדקת מה
תתן לו גו'“²²: ס'איז העכער פון דעם אַז
מצוות און עבירות זאָלן פאַרנעמען אַן

געווען דעם אויבערשטנס חרון אף
בעולם – ס'איז דאָך אַ דבר המובן
מעצמו: וויבאָלד זיי האָבן אַזוי פיל גע-
זינדיקט, געדינט ע"ז¹⁵ וכו', איז פאַר-
שטאַנדיק¹⁶ אַז דער אויבערשטער איז
געווען ניט צופרידן פון זייער הנהגה,
און ס'איז געווען חרון אף של מקום
בעולם?

איז דער ביאור אין דעם: בשעת מען
לערנט אין דער פרשה וועגן די מענטשן
פון יענע דורות און מ'זעט אַז זיי האָבן
מאריך ימים געווען אַ סאך מער ווי 120
יאָר¹⁷, איז שווער צו פאַרשטיין: ווי קומט
עס אַז רשעים זאָלן אַזוי פיל מאריך ימים
זיין?

קען מען דעריבער קומען צו אַ
סברא, אַז טראָץ דעם וואָס זיי האָבן
געזינדיקט, איז אָבער (מצד איזה טעם
שהוא – לדוגמא: עם אחד ושפה אחת
לכולם, שלום. כבוד אב – ווי רש"י
זאָגט דאָ.) דעם אויבערשטן געווען
געפעלן עפעס אין זייער הנהגה און ער
איז געווען צופרידן פון זיי – באַ-
וואָרענט עס דעריבער די תורה דורך
שטעלן אַ גו'ן הפוכה, אַז דער אויבער-
שטער איז פון זיי געווען ניט נאָר ניט
צופרידן, נאָר אדרבה: ס'איז געווען
חרון אף של מקום. אַי, ווי קומט עס צו
זיי אַזאַ אריכות ימים? איז עס ווייל כך
עלה ברצונו של הקב"ה, און דעם טעם
דערפון ווייסן מיר ניט¹⁸.

15) פרש"י ד, כו. ג. ט. ועוד.

16) במכש"כ וק"ו מחטא עץ הדעת, ענין קין

וכו'.

17) להעיר ממש"נ (בראשית ו, ג), „והיו ימיו
מאה ועשרים שנה“. אבל ראה פרש"י שם.

18) ופשוט שאין רש"י צריך לתרץ „למה דרך
רשעים צלחה“ (אבל צריך לשלול פ' מוטעה
בהפרשה לומר שלא הי' חרון אף כו').
ועוד י"ל שגם קושיית „מדוע דרך כו' מתורצת

ע"י ההודעה שהי' „חרון אף בעולם“, כי פשוט
שהחרון כו' מביא עונשין בעולם (אף שלא
נתפרשו – ראה פרש"י לעיל ד, טו. ה, כט).

ובלאה"כ צל"פ כן וגם ע"ד הפשט ופשוטו ש"מ
דאם לא תאמר כן – מהו תוכן הענין דחרון אף

בעולם?

19) היום יום ע' כד.

20) פסחים קיח, א.

21) אוה"ת בראשית רפח, א. קונ' ומעין מאמר
ח' ואילך. וראה בארוכה ד"ה ויהי בשלח בשה"מ
תקס"ב (ע' קמו), תו"א, תו"ח אוה"ת (ע' שסג).
ועוד.

22) איוב לה, ויז.

נאָר מיטן וואָרט „אָף“ איז מרומז דער ענין פון היו ניוזנין בחסדו של הקב"ה, בחי' חסד שלמעלה מהשתל-שלות – וואָרום „אָף“ ווייזט אויף דער בחי' פון אור שלמעלה מהשתלשלות, כדלהלן.

ז. רש"י שרייבט אין פרשת בשלח²⁷ אַז חרון איז מגזרת „חרה“; און דער וואָרט „חרה“ געפינט מען ניט בלויז ביי אָף (חרה אָף²⁸), נאָר אויך בשייכות מיט „גרון“, ווי עס שטייט²⁹ „נחר גרוני“, און ווי רש"י טייטשט אַז „נחר“ איז פון לשון „חרה“ (דער האַלז איז טרוקן).

אַט די צוויי פירושים זיינען אויך פאַראַן אין דעם ענין פון „חרון“: א) ווי רש"י טייטשט דאָ: חרון אָף של מקום; ב) חרון (עם הכולל) בגימטריא גרון³⁰ – און חרון (אותיות נחר) איז מרמז אויפן ענין פון „נחר גרוני“³¹, דער האַלז איז טרוקן, ובמילא קען דער קול ניט דורכגיין דעם גרון ווי עס דאַרף צו זיין.

דער חילוק צווישן די צוויי ענינים איז:

„גרון“ איז אַ ממוצע צווישן ראש, מוח און לב³². ד. ה. אַז די השפעה

אָרט²³. און דעריבער קענען פון דאָרטן מקבל זיין חיות אפילו עוברי עבירות^{23*}.

און אַזוי ווי ס'איז דאָ אַ כללות'די-קער אונטערשייד צווישן די כ"ו דורות פון פאַר מ"ת און די וואָס נאָך מ"ת, על דרך זה איז אויך דאָ אַ חילוק פרטי אין די כ"ו דורות גופא: די ערשטע צוואַנציק דורות, פאַר די „שני אלפים תורה“²⁴, איז ביי זיי געווען דער ענין פון ניוזנין בחסדו של הקב"ה שלמעלה מהשתלשלות מער – ווי ביי די לעצטע זעקס דורות²⁵.

און אַט דעם ענין איז רש"י מרמז מיט די ווערטער „חרוף אָף“ – לכאורה קען מען פּרעגן: צו וואָס דאַרף רש"י מוסיף זיין דעם וואָרט „אָף“? דאָ איז דאָך נוגע בלויז דער וואָרט „חרון“, מיט וועלכן ער פאַרטייטשט דעם רמז פון „חרון“²⁶.

23) אָף שאַפּ"ל שמעשה התחוננים אין להם שום תפיסת מקום (כדמוכח מזה גופא שהי' „חרון אָף של מקום“; וכן מעונשי דור המבול וההפלה. וראה בארובה תו"ח שם) – בכ"ז „מוותרים להם ביתר מכפי המדה והדין והמשפט כו" (תו"ח שם).

23*) ראה תקו"ז (ת"ע בסופו. וראה לקו"ת ברכה זג, ריש ע"ב) דאריכות ימים דורות הראשונים היא מבחי' ארץ אנפין.

24) סנהדרין צו, סע"א. ע"ז ט, א.

25) ראה אוה"ת בראשית שם. ולהעיר, דבמשנה אבות (פ"ה מ"ב) עשרה דורות כו' עשרה דורות לפני ועד אברהם כו' (להודיע כמה ארץ אפים מננו – שהפ"י בזה הוא (כמבואר במקומות שבהערה 21) שקבלו מבחי' „ארץ אפים“ שלמע' מהשתל' – כולל רק עד אברהם. וראה תקו"ז שם (בנוגע לאריכות ימים) ובגין דא באברהם אתמר כו'. וראה שם לפני' ב' הנוסחאות – „ומאברהם“ או „ומנח“ (ובלקו"ת שם – „עד נח“).

26) לכאוף הי' אפשר לתרץ ע"פ מ"ש רש"י בבשלח (טו, ח): כשאדם כועס יוצא רוח מנחיריו כו' וכל אף וחרון שבמקרא אני אומר כן חרה

אָף כו' – אבל עדיין אינו מובן כ"כ (נוסף לזה שהתלמיד עדיין לא למד פ' בשלח): כדי להדגיש ד„חרון“ מלשון חרון, הי' מתאים יותר לכתוב חרון (ולא חרון אָף).

27) שם.

28) כפרש"י שם.

29) תהלים סט, ד.

30) לקו"ת להאריז"ל ר"פ ויצא. פ' וישב. תו"א וארא נח, ג. ועוד.

31) לקו"ת שם פ' וישב. תו"א ויצא כא, ג. ועוד.

32) לקו"ת שם. תו"א ותו"ח וארא (ביאור לד"ה

לכן אמור). ובכ"ז.

און אויף דעם זאָגט רש"י, אַז אַט אַזאַ סדר, אַז עוברי רצונו זאָלן מקבל זיין די השפעה פון למעלה מהשתלשלות, איז געווען בלויז „עד אברם“, ווייל דאָס איז געווען אַ סדר פון שני אלפים תהו; אָבער בעת עס האָבן זיך אָנגעהויבן שני אלפים תורה, איז נפסק געוואָרן דער מהשתל: – די השפעה פון למעלה מהשתל: דעמאָלט איז געוואָרן די התחלה פון מדידה ע"פ תורה, אַז אַלע השפעות מוזן דורכגיין עפ"י החשבון פון שכל התורה.³⁴

ה. דאָס איז אויך דער ביאור און טעם פנימי פון דעם וואָס דער ענין פון „עד אברם חרון אף של מקום“ איז מרומז דוקא אין דעם שינוי פון אַ נו"ן פשוטה³⁵:

מיט דער התחלה פון שני אלפים תורה, וואָס האָט זיך אָנגעהויבן מיט אברהם אבינו³⁶, איז נמשך געוואָרן דער אור מקיף אין אַ פנימיות, און בשעת דער אור שלמעלה מהשתל: שטייט אין אַ המשכה בפנימיות, קען פון אים ניט זיין קיין יניקה לחיצונים;

וכידוע³⁷, אַז פון בחי' המקיף שלמעלה מהשתלשלות קענען קלי-פות יונק זיין נאָר בעת דער אור

34 ראה אוה"ת בראשית שבערה 21 לענין ב' אלפים תורה. וראה בארוכה מקומות שבעה הערה הנ"ל.

35 להעיר מבחיי כאן, דנו"ן הפוכה „יורה על התהו, ועד כאן נמנים שני אלפים תהו ומאברהם ואילך נמנים שני אלפים תורה וכו'“.

36 ע"ז שם.
37 תר"א ויחי (קג, ד) ד"ה ואני נתתי לך (וביאורו – באוה"ת תכט, א ואילך). תר"ח שמות (ד"ה ויאמר גו' למילדות העבריות). ד"ה נ"ח תרנ"ט. ויגש תש"ד, ועוד.

פון שכל שבמוח וואָס קומט אַראָפּ אין די מדות שבלב גייט דורך דעם גרון; און בעת דער גרון איז אין אַ מצב פון „נחר גרוני“, דערלאָזט עס ניט אַז די השפעה השכל זאָל אַראָפקומען אין לב. משא"כ אף איז העכער פון גרון און דער ענין פון „אף“ איז העכער פון חכמה, וואָרום חכמה איז ראשית ההשתלשלות, אָבער ריח דערלאָנגט העכער פון השתל-שלות³³.

און דאָס איז רש"י מדייק אין אונזער פסיק מיטן לשון „חרון אף“: דאָ ווערט ניט געמיינט חרון מלשון נחר גרוני, ווייל היות דאָ רעדט זיך וועגן די דורות פאַר שני אלפים תורה, וואָס זיינען געווען ניזון פון חסד שלמעלה מהשתל' (למעלה מהחכמה) – איז במילא דאָ ניט נוגע וואָס עס טוט זיך מיטן גרון וואָס איז אַ ממוצע צווישן חכמה און נידעריקער; דעריבער איז רש"י מדגיש וועגן „חרון אף“, וואָס באַווייזט אויף בחי' האור שלמעלה מהשתלשלות.

33 ד"ה והריחו תקט"ב (ע' סד). לקו"ת מסעי ז, ד. שה"ש לג, א. ובכ"מ. וראה אדר קל, ב. אדר"ז רפט, א. רצד, א.

וראה שערי אורה ד"ה בכ"ה בכסלו (פי"ג ופכ"ה), וד"ה והוא כחתן תרנ"ז (פי"א ואילך) ידש ב' בחי' בריח: א) ריח דקרבתות שהוא ע"ד ריח המאכל (השייך לפה); ב) ריח דקטורת (שעלי נאמר (ברכה לג, י) „שימו קטורה באפ"ד" (א*ק)) – שהוא ריח שהנשמה נהנית ממנו, בחי' עצם הנשמה שלמעלה מהתלבשות בגוף.

* וראה לקו"ש ח"ה ע' 402 (בהערה 102), בדפרטות, בריח עצמו: ריח דקרבתות הוא בנקב הימיני (חיין), דקטורת – בשמאלי (חיין דחיין), עיי"ש. אבל בסידור שער התפילין (ט, ג) משמע ד, חרון אף" לא שייך לענין הריח שבאף (נקב השמאלי, בחי' חיי דחיין), אלא לענין נשימה שבו (נקב הימיני, בחי' חיין). ואכ"מ.

דעם ענין פון דער נו"ן פשוטה וואָס אין „ובו תדבקון“⁴³, אַז דער תכלית העילוי פון „ובו תדבקון“ דאַרף מען ממשיך זיין למטה מטה, ביז אַז אויך בחי' עשי' זאָל זיין „כולו קודש לה“ וואָס דאָן „לא יהי' יניקה לסט"א וחיצונים כלל“.

און די שני אלפים תורה זיינען אַ הקדמה והכנה צו שני אלפים ימות המשיח, וואָס דאָן וועלן נמשך ווערן אַלע מקיפים דעתה בפנימיות⁴⁴, ובמילא וועט זיין (ווי ער איז מסיים דאָרט אין לקו"ת) ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ⁴⁵ בביאת משיח צדקנו⁴⁶ בקרוב ממש.

(משיחת ש"פ נח תשכ"ז)

פאַרבלייבט בבחי' מקיף, משא"כ ווען דער אור מקיף ווערט נמשך בפנימיות, ווערט די השפעה נמשך נאָר אין קדושה. און דאָס איז מרומז אין אַ נו"ן פשוטה, וואָס מען געפינט אין איר צוויי ענינים וועלכע זיינען מהקצה אל הקצה³⁸: א) דער מספר פון נו"ן ווייזט אויפן שער הנו"ן וואָס איז העכער פון השתלשלות³⁹. ב) איר ציור און תמונה⁴⁰, וואָס זי האָט אַ רגל ארוכה, ווייזט אויף המשכה למטה מטה⁴¹.

דאָס הייסט, אַז דער ענין פון נו"ן פשוטה איז צו ממשיך זיין דעם אור שלמעלה מהשתלשלות, דער „מעלה עד אין קץ“, אין „מטה עד אין תכלית“. וואָס דאָן ווערט בטל די יניקה לקליפות, און די השפעה קומט אָן בלויז לבחי' הקדושה.

און ווי ס'איז מבואר אין לקו"ת⁴² אין

(43) ראה יג, ה.

(44) וימשכו שמים חדשים, מקיפים חדשים* (ונעלים יותר, שאין שייך בהם יניקה ללעומ"ז).

(45) זכר' יג, ב.

(46) שהוא בחי' מקיף ובחי' פני'. משמונה נסיכים ומבחי' רועה** (תו"א לד, א ואילך. יהל אור ע' תרטז), מלך ורב (סהמ"צ להצ"צ מצות מינוי מלך פ"ג).

(* ד"ה כי כאשר השמים (לקו"ת בסופו. ועוד).

** ובש"ס (סוכה נב, ב) נחשב בנסיכים — י"ג מפני שזהו העיקר בו.

(38) אוה"ת ראה ע' תרפא. ביאוו"ז להצ"צ ע' תנט.

(39) ראה אוה"ת וביאווה"ז שם דנו"ן פשוטה (דוקא) הוא שער הנו"ן.

(40) ראה שעהיוה"א (פ"א. פ"ב בהגהה)

תמונת האותיות מורה על ציור ההמשכה כו'.

(41) תו"א קי, ג. לקו"ת ראה כ, סע"ב. ביאווה"ז

בהעלות צ, א. מקומות שבהערה 38. ועוד.

(42) שם. וראה אוה"ת וביאווה"ז (להצ"צ) שם,

שההמשכה למטה מטה המרומזת בנו"ן פשוטה, היא מצד גילוי שער הנו"ן שבו.

